

TWÓJ PRZEWODNIK

PO ZGROMADZENIACH

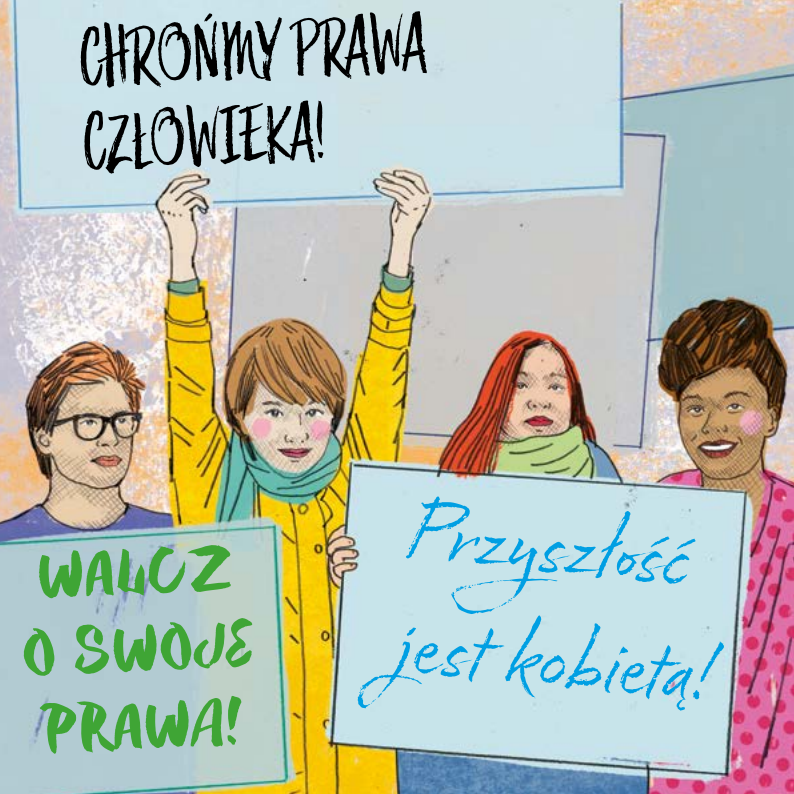

**POZNAJ
SWOJE PRAWA!**

Czym są zgromadzenia, co najlepiej zabrać ze sobą na protest, a czego lepiej przy sobie nie mieć? Co zrobić w przypadku interwencji policji i jakie masz prawa na demonstracji? W tym przewodniku odpowiadamy na najważniejsze pytania dotyczące zgromadzeń. Podzieliliśmy go na trzy części: PRZED, W TRAKCIE i PO zakończeniu zgromadzenia. Oprócz informacji prawnych znajdziesz w nim również praktyczne wskazówki! Mamy nadzieję, że nasz przewodnik będzie przydatny, gdy następnym razem weźmiesz udział w zgromadzeniu!

An illustration of four diverse individuals holding protest signs. On the left, a man with glasses and a purple shirt holds a sign that says 'WALCZ O SWOJE PRAWA!'. In the center, a woman with a yellow jacket and teal scarf holds a sign that says 'Przyszłość jest kobieta!'. To her right, a woman with long red hair and a green scarf looks on. On the far right, a woman with short brown hair and a pink polka-dot shirt smiles. At the top, a large sign held by the woman in the yellow jacket reads 'CHRONMY PRAWA CZŁOWIEKA!'. The background is a simple, stylized indoor setting with light blue and grey tones.

CHRONMY PRAWA
CZŁOWIEKA!

WALCZ
O SWOJE
PRAWA!

Przyszłość
jest kobieta!

SPIS TREŚCI

PRZED ZGROMADZENIEM

Zakres wolności zgromadzeń (str. **5**), Zawiadomienie o zgromadzeniu (str. **7**), Poznaj swoje prawa! (str. **9**), Praktyczne porady (str. **10**), W grupie raźniej! (str. **12**), Pomoc prawna (str. **13**), Co zabrać ze sobą na demonstrację? (str. **14**), Zakazanie i rozwiązanie zgromadzenia (str. **16**)

PODCZAS ZGROMADZENIA

Filmowanie i fotografowanie (str. **21**), Anonimowość (str. **22**), Wylegitymowanie przez policję (str. **24**)

PO ZGROMADZENIU

Zatrzymanie (str. **31**), Na posterunku policji (str. **33**), Odmowa składania wyjaśnień (str. **35**), Co zrobić w wypadku stresujących lub konfliktowych sytuacji? (str. **37**), Notatka ze zdarzenia (str. **38**), Prawo do skutecznego środka odwoławczego (str. **40**).

PRZED ZGROMADZENIEM

**NIE MA
PLANETY B!**

MASZ PRAWO DO POKOJOWYCH ZGROMADZEŃ...

ALE CO TO WŁĄŚCIWIE ZNACZY?

Wolność zgromadzeń została określona w artykule 57 Konstytucji RP, a także w licznych aktach międzynarodowych, takich jak art. 11 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPCz) czy art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (MPPOiP). Ta wolność pozwala nam wyrażać swoje poglądy i brać czynny udział w kształtowaniu życia społecznego. Przykładami zgromadzeń są wiece polityczne, akcje strajkowe, demonstracje uliczne, czuwania czy nawet flash moby.

Zgodnie z artykułem 3 ust. 1 polskiej ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. Prawo o zgromadzeniach, zgromadzeniem jest zgrupowanie osób:

- na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób;
- w określonym miejscu;
- w celu odbycia wspólnych obrad;
- lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych.

Piknik z przyjaciółmi w parku w większości przypadków nie zostanie więc zakwalifikowany jako zgromadzenie i nie będzie chroniony przez prawo.

Państwo ma obowiązek umożliwić każdemu korzystanie z prawa do pokojowych zgromadzeń. Dotyczy to jednak tylko takich zgromadzeń, które pozbawione są przemocy. Odosobnione akty przemocy niektórych uczestników nie powinny być jednak przypisywane innym uczestnikom, organizatorom ani zgromadzeniu jako takiemu.

Niektórzy postulują, że nieposłuszeństwo obywatelskie, czyli akty celowego łamania prawa w celu zwrócenia uwagi na problem naruszania praw człowieka przez państwo, również powinno być objęte taką samą ochroną. Polska Konstytucja nie wyróżnia jednak pojęcia nieposłuszeństwa obywatelskiego, a nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów może mieć poważne konsekwencje.

PRAWA KOBIET
TO PRAWA
CZŁOWIEKA!

KIEDY NALEŻY ZGŁOSIĆ ZGROMADZENIE?

- Zgodnie z prawem zgromadzeń organizator zgromadzenia zawiadamia odpowiedni organ gminy (np. w Warszawie będzie to Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu m.st. Warszawy) o zamiarze zorganizowania zgromadzenia w taki sposób, aby wiadomość dotarła do organu nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 6 dni przed planowaną datą zgromadzenia.
- Zgromadzenia nie wymagają jednak wcześniejszego oficjalnego pozwolenia (zawiadamiamy, że planujemy a nie prosimy o zgodę).
- Polskie prawo przewiduje również tryb uproszczony organizacji zgromadzeń. Dotyczy on sytuacji, gdy planowane zgromadzenie nie będzie powodowało utrudnień w ruchu. Możecie na przykład zaplanować, że zgromadzeni ludzie będą stać jedynie na chodniku, a pasy jezdni pozostaną wolne.
- O zamiarze zorganizowania zgromadzenia w trybie uproszczonym należy powiadomić gminne centrum zarządzania kryzysowego, a w przypadku gdy w danej gminie nie zostało ono utworzone, wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego. Trzeba to zrobić nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 2 dni przed planowaną datą zgromadzenia.

**PREZ
Z RASIZMEM!**

CZY DOZWOLONE SĄ ZGROMADZENIA SPONTANICZNE?

- Zgromadzenie spontaniczne jest zgromadzeniem, które odbywa się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną. Odbycie takiego zgromadzenia w innym terminie nie przyniosłoby efektu lub byłoby mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej.
- Art. 21 MPPOiP zapewnia zgromadzeniom spontanicznym taką samą ochronę co zwykłym. Takie zgromadzenia stanowią zazwyczaj bezpośrednią reakcję na bieżące wydarzenia. Nie ma znaczenia, czy są one skoordynowane czy nie. (Uwaga ogólna Komitetu Praw Człowieka nr 37 do art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, pkt II.14).
- Zgromadzenie spontaniczne nie może zakłócać przebiegu innych zgromadzeń i może być rozwiązane przez policję jedynie w przypadkach określonych w art. 28 ustawy Prawo o zgromadzeniach, takich jak np. zagrożenie życiu lub zdrowiu czy też sprowadzenie niebezpieczeństwa dla porządku publicznego.

POZNAJ SWOJE PRAWA!

Jeśli znasz swoje podstawowe prawa, szybko rozpoznasz, kiedy jesteś traktowany_traktowana niesprawiedliwie.

- Wolność słowa i wolność zgromadzeń – masz prawo protestować, a więc masz prawo do wyrażenia swojej opinii na ulicy!
- Ochrona wolności zgromadzeń – policja musi umożliwić Ci wzięcie udziału w pokojowym zgromadzeniu i je chronić. (→ str. 16 → str. 18)
- Zakaz bezprawnego użycia siły – podczas pokojowych zgromadzeń policja musi unikać stosowania nieproporcjonalnej, czyli nieadekwatnej do zagrożenia, siły!
- Prawo do opieki medycznej – jeśli doznasz obrażeń, masz prawo do szybkiej pomocy medycznej! (→ str. 37)
- Ochrona przed arbitralnym zatrzymaniem i aresztowaniem – jeśli zostaniesz zatrzymany_zatrzymana, służby mają obowiązek poinformować Cię o przyczynach zatrzymania oraz o przysługujących Ci prawach. Masz prawo skontaktować się z prawnikiem. (→ str. 31)
- Prawo do złożenia zażalenia – na decyzję o zatrzymaniu przysługuje Ci zażalenie. (→ str. 40)

- › Wylegitymowanie – policja może Cię wylegitymować tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do wykonywania jej ustawowych funkcji, czyli gdy jest to związane z rozpoznawaniem, zapobieganiem i wykrywaniem przestępstw i wykroczeń! (→ str. 24)
- › Państwo nie może dyskryminować w zakresie korzystania z wolności zgromadzeń! Wszystkie pokojowe zgromadzenia muszą być traktowane przez władze tak samo.

PRAKTYCZNE PORADY PODCZAS ZGROMADZENIA

Jak zachować bezpieczeństwo podczas zgromadzenia?

- › Zastanów się, czego potrzebujesz i co chcesz ze sobą zabrać. (→ str. 14)
- › Zastanów się, czego się spodziewać i jak w razie potrzeby uzyskać pomoc. Jak będziesz się kontaktować ze znajomymi lub jak ich znajdziesz, gdy zostaniecie rozdzieleni?
- › Zachowaj spokój i czujność, żeby móc odpowiednio wcześniej rozpoznać i zareagować na ewentualne zagrożenia.
- › Obserwuj siebie i inne osoby. Czy dostrzegasz oznaki złego samopoczucia, problemów fizycznych czy psychologicznych? Staraj się uspokajać innych, jeśli zaczną panikować.

- Dokumentuj wszelkie przypadki naruszenia praw człowieka przez policję lub przekraczania uprawnień przez funkcjonariuszy. (→ str. 21)
- Korzystaj z bezpiecznej komunikacji online. Komunikuj się za pomocą szyfrowanych komunikatorów, np. poprzez aplikację Signal. Regularnie aktualizuj aplikacje na smartfonie i laptopie. Używaj silnych i bezpiecznych haseł.
- Nie idź sam_sama – trzymaj się z ludźmi, których znasz i którym ufasz. (→ str. 12)

W GRUPIE RAŹNIEJ!

- Nie idź na demonstrację sam_sama. Najlepiej do zgromadzenia dołączyć z osobami, które znasz i którym ufasz. Grupa 3-5 osób to idealne rozwiązanie. Uważajcie na siebie nawzajem. Nikt nie powinien być pozostawiony sam sobie w niebezpiecznej sytuacji!
- Nadaj swojej grupie nazwę, którą możecie wykorzystać, żeby się łatwo wywołać, w razie gdybyście stracili się z pola widzenia.
- Porozmawiajcie z góry o swoich potrzebach i obawach.
- Ustalcie, czy grupa może się rozdzielić. Ważne, by podczas zgromadzenia nikt nie został sam.
- Gdzie jest punkt spotkania w razie zaistnienia sytuacji kryzysowej?
- Jak należy działać w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej (np. zatrzymania)? Z kim trzeba się kontaktować?
- Czy członkowie grupy mają jakieś specjalne potrzeby, np. związane z koniecznością zażywania leków?
- Jak zachować się w razie spotkania policji lub kontrmanifestacji?

ZAPISZ SOBIE NUMER TELEFONU DO POMOCY PRAWNEJ!

Organizatorzy niektórych zgromadzeń podają numer, na który można zadzwonić, by skorzystać z pomocy prawnej, na przykład w przypadku zatrzymania Ciebie lub kogoś innego. Umieszczają go na stronie internetowej lub nawet rozdają w formie ulotek. Jeżeli organizator zgromadzenia, na które się wybierasz, nie zapewnił takich informacji, warto samemu poszukać numeru do adwokata lub radcy prawnego. Numer możesz zapisać na ręce za pomocą wodoodpornego długopisu. Pomoc prawna ma na celu zagwarantowanie, że Twoje podstawowe prawa nie zostaną naruszone.

wodoodporny długopis,
papier, trasę zgromadzenia,
mapę miasta

w razie potrzeby: leki, artykuły
higieniczne takie jak podpaski
czy tampony

wodę niegazowaną
do oczyszczenia ewentualnych
ran lub mokre chusteczki
do przemycia oczu, jeżeli
obawiasz się użycia gazu

14 gotówkę

numery kontaktowe
(pomoc prawna,
ambasada, ratunek,
bliskie osoby) – jeśli
to koniecznie,
zapisz te numery
na przedramieniu/
nodze wodoodpornym
długopisem

oficjalny dokument tożsamości
ze zdjęciem (→ str. 24)

ubrania odpowiednie
do pogody

NA ZGROMADZENIE ZABIERAM...

Zastanów się, czy rzeczywiście musisz
zabrać ze sobą:

- › zwierzę
- › alkohol

W żadnym wypadku nie należy zabierać:

- › broni
- › przedmiotów podobnych do broni,
takich jak kamienie, łańcuchy i kije

wodę i jedzenie

banery, ulotki,
naklejki, gwizdek

smartfon lub zwykły telefon
komórkowy
(Uwaga: W przypadku aresztowania
smartfon może zostać skonfiskowany.
Jeśli są na nim przechowywane
wrażliwe dane lub szczególnie
wrażliwe kontakty, np. działaczy
na rzecz ochrony praw człowieka,
lepiej zabrać na demonstrację
zwykły telefon komórkowy,
na którym zapisane będą jedynie
kontakty niezbędne dla zachowania
własnego bezpieczeństwa).

kamerę (→ str. 21)

CZY MOŻNA OGRANICZYĆ LUB NAWET ZAKAZAĆ ZGROMADZENIA?

Tak, zgromadzenie może zostać ograniczone (np. w zakresie jego trasy), a nawet całkowicie zakazane. Wolność zgromadzeń może jednak być ograniczona tylko z bardzo ważnych powodów (np. ze względu na bezpieczeństwo publiczne lub ochronę zdrowia). Wszelkie restrykcje muszą być zgodne z prawem, konieczne i proporcjonalne.

- Całkowite zakazanie zgromadzenia to środek ostateczny i zawsze musi być proporcjonalny, tzn. adekwatny, do konkretnego zagrożenia.
- Właściwy organ państwa musi oceniać każdy przypadek indywidualnie i wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy.
- Zagrożenie, z powodu którego wprowadza się restrykcje, musi być realne. Sama obawa, na przykład, że w czasie pandemii COVID-19 ludzie nie będą się stosowali do reżimu sanitarnego, nie było wystarczającym powodem do wprowadzenia zakazu.

CO MOŻE SIĘ STAĆ, JEŚLI MIMO ZAKAZU I TAK PÓJDĘ NA ZGROMADZENIE?

- Jeśli weźmiesz udział w zgromadzeniu wbrew zakazowi, możesz otrzymać grzywnę z powodu zakłócania porządku.
- Ponadto organizator_organizatorka nielegalnego zgromadzenia może zostać ukarany_ukarana karą ograniczenia wolności lub grzywny.

SKĄD MAM WIEDZIEĆ, ŻE ZGROMADZENIE ZOSTAŁO ZAKAZANE?

- Właściwy organ gminy wydaje decyzję o zakazie zgromadzenia nie później niż na 96 godzin przed planowaną datą zgromadzenia. Informację o decyzji udostępnia niezwłocznie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej i przekazuje ją organizatorowi zgromadzenia za pomocą środków komunikacji elektronicznej.
- Organizator powinien poinformować uczestników o zakazie zgromadzenia.

CZY POLICJA MOŻE ROZWIĄZAĆ ZGROMADZENIE?

Co do zasady pokojowe zgromadzenia cieszą się prawną ochroną. Rozwiązanie zgromadzenia w każdym przypadku musi być ostatecznością!

- Uczestnicy zgromadzenia z chwilą jego rozwiązania są obowiązani niezwłocznie opuścić miejsce, w którym się odbywało.
- Informacja o rozwiązaniu powinna być przedstawiona w sposób zrozumiały, tak żeby każdy uczestnik był tego świadomy. Informacja może zostać przekazana na przykład przy użyciu megafonu.
- Osoby, które wzbraniają się opuścić miejsce zgromadzenia po jego rozwiązaniu, podlegają karze grzywny.
- Stosowanie przymusu fizycznego przez policję i funkcjonariuszy innych służb zawsze musi stanowić ostateczność.
- W niektórych sytuacjach zgromadzenia mogą zostać otoczone przez policjantów kordonem (tzw. policyjny kocioł). Zachowaj wtedy spokój i stosuj się do poleceń funkcjonariuszy.

PODCZAS ZGROMADZENIA

STOP
RASIZM

Walcz
o swoje prawa

Przyszłość
jest
kobieta

MŁOŚĆ
TO
PRAWO

CZY WOLNO MI FILMOWAĆ LUB ROBIĆ ZDJĘCIA PODCZAS ZGROMADZENIA?

Masz prawo do obserwowania zgromadzeń, a także do ich filmowania lub fotografowania. Nie potrzebujesz do tego pozwolenia!

- Nagrania wideo z bezprawnych działań policji są ogromnie ważnym dowodem!
- Staraj się nie utrudniać działań służb, filmując lub robiąc zdjęcia.
- Jeśli zamierzasz opublikować zdjęcia lub filmy, zawsze powinieneś_powinnaś uzyskać zgodę – najlepiej na piśmie – wszystkich przedstawionych na nich osób.
- Jeśli masz dobre powody, aby opublikować materiał filmowy bez zgody, postaraj się ukryć tożsamość wszystkich osób, zarówno policjantów, jak i uczestników zgromadzenia. Możesz np. wypikselować im twarze.
- Opublikowanie zdjęć i filmów bez zgody może narazić innych uczestników na niebezpieczeństwo, a także mieć dla Ciebie konsekwencje prawne. (→ [str. 38](#))

ANONIMOWOŚĆ

Zgodnie z międzynarodowymi standardami ochrony praw człowieka, wolność zgromadzeń obejmuje również prawo do zachowania anonimowości w przestrzeni publicznej. Oznacza to, że – co do zasady – zakrywanie twarzy podczas zgromadzeń jest dozwolone. Policjant może Cię jednak wylegitymować w celu poznania Twojej tożsamości.

CZY POLICJĄ MA OBOWIĄZEK PODAĆ MI NUMER SŁUŻBOWY?

- Umundurowany policjant, który Cię legitymuje lub zatrzymuje, ma obowiązek:
 - podać swoje imię i nazwisko oraz stopień w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych,
 - podać podstawę prawną i przyczynę podjęcia czynności służbowej.
Dla skutecznego dochodzenia i ścigania nadużyć ze strony policji ważne jest, aby można było jednoznacznie zidentyfikować policjanta.
- Nieumundurowany legitymujący Cię policjant także ma obowiązek okazać swoją legitymację służbową, a – na żądanie osoby wobec której podjęto wykonywanie tych uprawnień – okazać ją w sposób umożliwiający odnotowanie danych w niej zawartych.
- Masz prawo zapisać sobie numery identyfikacyjne i nazwiska policjantów podejmujących czynności służbowe wobec Ciebie. Przysługuje Ci także prawo do złożenia zażalenia do miejscowo właściwego prokuratora na sposób prowadzenia legitymowania.
- Możesz również złożyć skargę na czynności policjanta. Dokonuje się tego w jednostce organizacyjnej policji, której policjant podlega, np. na komendzie. Skargę można złożyć pisemnie lub ustnie. W tym drugim przypadku należy udać się na komendę lub inną jednostkę policji osobiście i dokładnie wyjaśnić, czego dotyczy skarga. Osoba przyjmująca zgłoszenie sporządzi wówczas protokół z naszej wypowiedzi.

WYLEGITYMOWANIE

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji nie wymienia sytuacji, w których policjant może nas wylegitymować w ramach wykrywania i zapobiegania przestępstwom. Nie jest konieczne podejrzenie popełnienia przez nas przestępstwa lub wykroczenia. Oznacza to, że o wylegitymowaniu decyduje policjant, jednak ma obowiązek wyjaśnić Ci dlaczego to robi (podać przyczynę).

- Dowód osobisty nie jest jedynym dokumentem, na podstawie którego można ustalić tożsamość. Może to być jakikolwiek dokument ze zdjęciem oraz numerem i serią. Tożsamość może zostać ustalona również w oparciu o oświadczenie osoby trzeciej (np. naszego znajomego), o ile taka osoba okaże dokument pozwalający stwierdzić jej tożsamość.
- Policjant może odstąpić od legitymowania osoby, która jest mu znana osobiście.

JAK MAM SIĘ ZACHOWYWAĆ

PODCZAS KONTROLI POLICYJNEJ?

- Zawsze pytaj policjantów o podstawę prawną i faktyczną kontroli (chodzi o wyjaśnienie na podstawie jakich przepisów Cię zatrzymano, w związku z jakim zachowaniem i dlaczego to zrobiono)!
- Zapisz numery identyfikacyjne i nazwiska policjantów podejmujących czynności służbowe wobec Ciebie.
- Zachowaj spokój i nie daj się sprowokować! Jeśli się zdenerwujesz i dasz temu wyraz, może to zostać uznane za agresywne zachowanie.
- Możesz poprosić zaufaną osobę lub przechodnia o obecność podczas kontroli policyjnej. Pamiętaj tylko, by nie zakłócali oni czynności policyjnych.

CZY NA ZGROMADZENIE MUSZĘ ZABRAĆ DOWÓD OSOBISTY?

- W Polsce każdy pełnoletni obywatel jest obowiązany posiadać dowód osobisty.
- Mimo że nie ma obowiązku noszenia przy sobie dowodu osobistego, jego brak podczas wylegitymowania przez funkcjonariuszy policji może mieć negatywne konsekwencje, np. zatrzymanie w celu ustalenia tożsamości.

JAKIE DANE MUSZĘ PODAĆ?

Policjant dokumentuje wylegitymowanie w notatniku służbowym lub w notatce służbowej. Określa datę, czas, miejsce i przyczynę wylegitymowania oraz imię (imiona) i nazwisko oraz adres zamieszkania lub pobytu, numer PESEL (w przypadku braku informacji o numerze PESEL – datę i miejsce urodzenia oraz imiona rodziców i nazwisko rodowe), rodzaj i cechy identyfikacyjne dokumentu, na podstawie którego ustalono tożsamość osoby legitymowanej lub rodzaj informacji, na podstawie której ustalono tożsamość osoby legitymowanej

A CO JEŚLI NIE PODAM DANYCH?

Odmowa podania danych lub podanie fikcyjnych danych osobowych może skutkować grzywną oraz być podstawą do Twojego zatrzymania.

TAK DLA
PRAW OSÓB
LGBTI!

PO ZGROMADZENIU

WALCZ
O SPRAWIEDLIWOŚĆ
KLIMATYCZNA!

TWOJE PRAWA W PRZYPADKU ZATRZYMANIA

Policjant może zatrzymać osobę stwarzającą w sposób oczywisty bezpośrednio zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia. Zatrzymanie może nastąpić w przypadku ujęcia osoby na gorącym uczynku, tj. w trakcie popełnienia wykroczenia bądź bezpośrednio potem, jeśli nie jest możliwe ustalenie tożsamości osoby lub jeśli wystąpi potrzeba zastosowania postępowania przyspieszonego. Zostałeś_zostałaś zatrzymany_zatrzymana? Masz prawo do:

- › informacji o przyczynie zatrzymania i do bycia wysłuchanym_wysłuchaną;
- › złożenia lub odmowy wyjaśnień;
- › niezbędnej pomocy medycznej;
- › niezwłocznego kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym;
- › otrzymania odpisu protokołu zatrzymania;
- › zawiadomienia o swoim zatrzymaniu osoby bliskiej, jak również pracodawcy, szkoły, uczelni, dowódcy oraz osoby zarządzającej przedsiębiorstwem, z którym jesteś związany lub za które jesteś odpowiedzialny.

CZAS TRWANIA ZATRZYMANIA

- Powinieneś_powinnaś zostać zwolniony_a natychmiast, jeżeli przyczyny zatrzymania ustały, albo po upływie 48 godzin od chwili zatrzymania, o ile nie zostanie do sądu przekazany wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.
- Powinieneś_powinnaś zostać zwolniony_zwolniona po 24 godzinach, jeżeli przyczyną zatrzymania była niemożność ustalenia tożsamości.
- W razie uznania przez organy ścigania, że doszło do popełnienia przestępstwa, zatrzymanie może trwać maksymalnie 72 godziny, przy czym w ciągu pierwszych 48 godzin prokurator musi skierować do sądu wnioski o zastosowanie tymczasowego aresztowania, a w ciągu następnych 24 godzin sąd musi wydać w tej sprawie postanowienie.

NA POSTERUNKU POLICJI

Po doprowadzeniu na komisariat policja ma obowiązek:

- poinformować Cię o przysługujących Ci prawach takich, jak np. kontakt z prawnikiem lub rodziną i umożliwienie skorzystania z nich,
- wręczyć Ci pouczenie o uprawnieniach osoby zatrzymanej,
- wysłuchać Cię na okoliczność zatrzymania,
- sporządzić protokół zatrzymania osoby,
- doręczyć Ci za potwierdzeniem odbioru kopię protokołu,
- zawiadomić o zatrzymaniu miejscowo właściwego prokuratora.

Korzystam z prawa
do odmowy
składania wyjaśnień.

ODMOWA SKŁADANIA WYJAŚNIEŃ

- Masz prawo odmówić składania wyjaśnień. Nie musisz nic mówić, tłumaczyć, opowiadać. Wystarczy, że powiesz: „Korzystam z prawa do odmowy składania wyjaśnień“.
- Korzystaj z tego prawa, dopóki nie skontaktujesz się z radcą prawnym lub adwokatem.
- Zgodnie z artykułem 245 kodeksu postępowania karnego na Twoje żądanie niezwłocznie należy umożliwić Ci nawiązanie w dostępnej formie kontaktu (np. osobiście lub telefonicznie) z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednio z nimi rozmowę. Jednak w wyjątkowych wypadkach, policjant może zastrzec, że będzie dostępny przy takiej rozmowie.
- Dokładnie zapoznaj się ze wszystkim, co dostajesz do podpisania. Jeżeli nie jesteś czegoś pewien_pewna, skonsultuj się z prawnikiem.

DLACZEGO ODMOWA SKŁADANIA WYJAŚNIEŃ JEST WAŻNA?

- Złożenie wyjaśnień bez konsultacji z prawnikiem może mieć dla Ciebie poważne niekorzystne konsekwencje!
- Zeznaniami możesz obciążyć nie tylko siebie, ale i innych! Są one bardzo ważnym dowodem.
- Pamiętaj, że nie musisz składać wyjaśnień od razu, przed skonsultowaniem się z prawnikiem. Nie może to być wykorzystane przeciwko Tobie.
- W polskim prawie obowiązuje domniemanie niewinności, co oznacza, że to organy ścigania muszą udowodnić Twoją winę!

CO ZROBIĆ W WYPADKU STRESUJĄCYCH LUB KONFLIKTOWYCH SYTUACJI?

- › Porozmawiaj z zaufanymi osobami o tym, co się wydarzyło.
- › W razie silnego stresu skonsultuj się z profesjonalnym psychologiem lub terapeutą!
- › W przypadku doznania obrażeń udaj się do lekarza. Pamiętaj, żeby udokumentować wszelkie urazy. Może być to ważny dowód w ewentualnym postępowaniu sądowym.
- › Sporządź notatkę opisującą zdarzenie! (→ str. 38)
- › Skorzystaj z pomocy prawnej, jeśli spodziewasz się, że zostanie przeciwko Tobie wszczęte postępowanie karne albo postępowanie w sprawie o wykroczenie. W całej Polsce działa ok. 1500 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej. Sprawdź, gdzie znajduje się punkt najbliższy miejscu Twojego zamieszkania. Wystarczy, że w wyszukiwarce internetowej wpiszesz frazę „bezpłatna pomoc prawna” i podasz nazwę swojej miejscowości.
- › Jeżeli spodziewasz się oficjalnych pism, a wiesz że nie będzie Cię w Twoim miejscu zamieszkania, upoważnij zaufaną osobę do odbioru awiza w Twoim imieniu. Pismo urzędowe nieodebrane po 14 dniach uważa się za skutecznie doręczone.

CO ZROBIĆ, JEŻELI JESTEŚ ŚWIADKIEM ŁAMANIA PRAW CZŁOWIEKA?

- › Zachowaj spokój!
- › Jeżeli jest to możliwe, możesz udokumentować zdarzenie, robiąc zdjęcia lub kręcąc film. (→ str. 21)
- › Sporządź notatkę opisującą zdarzenie!
- › Jeżeli czujesz się na siłach, możesz zaproponować osobie, która doświadczyła naruszeń praw człowieka, że będziesz świadkiem w jego_jej sprawie.

NOTATKA ZE ZDARZENIA

- › Notatka ze zdarzenia jest pisemnym zdaniem relacji z danej sytuacji. Dzięki niej lepiej zapamiętasz, co się wydarzyło.
- › Notatkę spisz jak najszybciej po zdarzeniu, kiedy masz wszystko jeszcze świeżo w pamięci.
- › W przypadku zatrzymania opisz je dokładnie, razem ze zdarzeniami, które je poprzedzały.

PRAWO DO SKUTECZNEGO ŚRODKA ODWOŁAWCZEGO

Jeśli Twoje prawa zostały naruszone, masz prawo się odwołać od niekorzystnej decyzji na przykład poprzez wniesienie zażalenia. Poniżej przedstawiamy najważniejsze procedury, z którymi możesz się spotkać.

ZAŻALENIE NA ZATRZYMANIE

- Zgodnie z Kodeksem postępowania karnego osobie zatrzymanej przysługuje prawo złożenia zażalenia do sądu. Może się w nim domagać zbadania zasadności (czy zatrzymanie było uzasadnione), legalności (czy były podstawy prawne do zatrzymania) oraz prawidłowości zatrzymania (czy zatrzymanie było prawidłowo przeprowadzone).
- Zażalenie składa się za pośrednictwem organu, który dokonał zatrzymania, na przykład policji. Następnie zostaje ono przekazane sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania, który je rozpatruje.
- W razie uznania bezzasadności lub nielegalności zatrzymania sąd zarządza natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

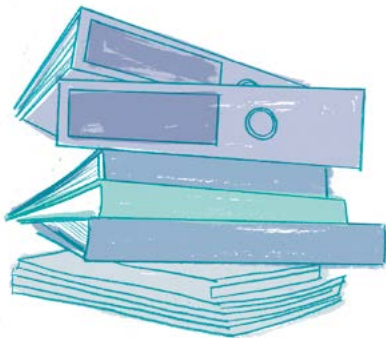
- › W wypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości zatrzymania sąd zawiadamia o tym prokuratora i organ przełożony nad organem, który dokonał zatrzymania.
- › Zażalenie powinieneś_powinnaś wnieść w terminie 7 dni od daty zatrzymania.
- › Pamiętaj, żeby przed wniesieniem zażalenia skonsultować się z prawnikiem.
- › Jeśli Twoje zatrzymanie było niewątpliwie niesłuszne przysługuje Ci odszkodowanie i zadośćuczynienie w myśl art. 552 § 4 Kodeksu postępowania karnego.

ODWOŁANIE OD DECYZJI O ZAKAZIE ZGROMADZENIA

- › Masz prawo do wglądu w akta.
- › Szczegółowa procedura odwołania od decyzji o zakazie zgromadzenia opisana jest w ustawie Prawo o zgromadzeniach.
- › Odwołanie od decyzji o zakazie zgromadzenia powinieneś__powinnaś wnieść do sądu okręgowego w terminie 24 godzin od jej udostępnienia w Biuletynie Informacji Publicznej.
- › Sąd okręgowy powinien rozpatrzyć odwołanie w terminie 24 godzin od chwili jego otrzymania.
- › W razie niekorzystnego orzeczenia masz prawo wnieść odwołanie do sądu apelacyjnego w terminie 24 godzin. Sąd apelacyjny ma potem 24 godziny na jego rozpoznanie.

KODEKS KARNY A KODEKS WYKROCZEŃ

Kodeks karny reguluje wyjątkowo szkodliwe czyny społeczne, takie jak zabójstwo, pobicie czy kradzież z włamaniem. Jeśli naruszysz przepisy Kodeksu karnego, możesz zostać skazany/skazana na grzywnę, ograniczenie czy pozbawienie wolności. Wyrok skazujący jest również wpisywany do rejestru karnego, co może mieć wiele negatywnych konsekwencji w przyszłości, np. przy ubieganiu się o niektóre posady.

Kodeks wykroczeń reguluje natomiast czyny, które są niepożądane, ale nie mają aż tak dużej doniosłości społecznej, np. mandat za parkowanie w niedozwolonym miejscu. Kary za wykroczenia są dużo mniej dotkliwe i nie kończą się wpisem do rejestru karnego. Warto również wspomnieć, że w razie otrzymania mandatu przez policję można odmówić jego przyjęcia. W takim przypadku sprawa zostanie rozpoznana przez sąd. W kodeksie wykroczeń naruszenia przepisów o zgromadzeniach określone są w art. 52 kodeksu wykroczeń, który reguluje m.in. takie kwestie jak posiadanie broni podczas zgromadzenia, przeszkadzanie w organizowaniu lub przebiegu zgromadzenia czy organizowanie zgromadzenia bez pozwolenia.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Copyright: Amnesty International

Ilustracje: Kathrin Frank, carolineseidler.com

Skład: Marzena Piłko

Stowarzyszenie Amnesty International

Plac Lelewela 8, 01-624 Warszawa

www.amnesty.org.pl

e: amnesty@amnesty.org.pl

t. +48 22 827 60 00

Warszawa 2022